

Paradigmatic model of distortion of Imam Khomeini's thought and practice

Mohsen Johari*

Received: 2021/01/23

Mohammad Sadegh Nasrollahi**

Accepted: 2021/09/02

Mohammad Sadegh Nosratpanah***

Abstract

Four decades after the victory of the Islamic Revolution of Iran, the thought and manners of the late founder of the revolution are increasingly in danger of being distorted. The necessary condition for dealing with the phenomenon of Imam's distortion is an accurate understanding of this issue, and therefore in this article we intend to provide an accurate description and explanation of the phenomenon. The data required for this article were obtained using a library study and semi-structured interviews with seventeen experts in the field of Imam's thought and then analyzed by Grounded theory method. Based on the data analysis, the distortion of Imam Khomeini's thought and behavior was selected as a Axial category of paradigm model. In this model, casual condition were classified into three categories: insight, tendency and action. Also, two categories of human and cultural context related to the phenomenon of Imam's distortion were identified. According to this model, the mediating conditions of Imam's distortion include seven categories of social, propaganda and media conditions, organizational and political, political, scientific, elite and contingent. Distortion methods and the need for deconstruction are the main issues under the heading of action and interaction strategies in this model. Finally, the consequences of distorting the thought and manners of the Imam have been studied in this model.

Keywords: Imam Khomeini, Islamic Revolution, Distortion, Grounded theory, Paradigmatic Model, Political thought, Sireh, Political act.

* Ph.D. student of Culture and Communication, Imam Sadig University, Tehran, I.R.Iran (Corresponding author).

mohsen.johari313@gmail.com

 0000-0002-3407-0694

** Assistant Professor of Culture & Communication ,Department of Culture and Government, Faculty of Islamic Education and Culture and Communication, Imam Sadig University, Tehran, I.R.Iran.

msadegh.nasrollahi@isu.ac.ir

 0000-0002-7486-0121

*** Assistant Professor of Political Science, Imam Sadiq University, Faculty of Islamic Education and Political Science, Tehran, I.R.Iran.

nosratpanah@isu.ac.ir

 0000-0002-4324-705x

الگوی پارادایمی تحریف‌شناسی اندیشه و سیره امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه)

نوع مقاله: پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۱/۰۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۶/۱۱

مقاله برای بازنگری به مدت ۱۷ روز نزد نویسندگان بوده است.

محسن جوهری*

محمدصادق نصراللهی**

محمدصادق نصرت‌پناه***

چکیده

با گذشت چهار دهه از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، اندیشه و سیره بنیان‌گذار فقید انقلاب همچنان در معرض خطر تحریف قرار دارد. از آنجاکه شرط لازم مقابله با هر پدیده‌ای، فهم دقیق آن است؛ بنابراین دغدغه اصلی نویسندگان ارائه تحلیلی جامع از پدیده تحریف است. داده‌های موردنیاز با استفاده از روش اسنادی و مصاحبه نیمه‌ساخت‌یافته با هفده نفر از خبرگان حوزه اندیشه امام به‌دست‌آمده و سپس با روش داده‌بنیاد، تحلیل و الگو طراحی شده است. در این الگو علت‌های تحریف اندیشه و سیره امام (رحمت‌الله‌علیه) در سه دسته بینشی، گرایشی و کنشی دسته‌بندی شده است؛ همچنین دو زمینه انسانی و فرهنگی ناظر به پدیده تحریف شناسایی شده است. در نهایت پیامدهای تحریف اندیشه و سیره امام تبیین شده‌اند.

واژگان کلیدی: الگوی پارادایمی، انقلاب اسلامی، تحریف، داده‌بنیاد، سید روح‌الله موسوی خمینی.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

مرکز مطالعات و تحقیقات فرهنگی

* دانشجوی دکتری معارف اسلامی و فرهنگ و ارتباطات، پژوهشگر مرکز رشد، دانشگاه امام صادق علیه‌السلام، تهران، جمهوری اسلامی ایران (نویسنده مسئول).

mohsem.johari313@gmail.com

0000-0002-3407-0694

** دانشیار گروه فرهنگ و حکمرانی، دانشکده معارف اسلامی و فرهنگ و ارتباطات، دانشگاه امام صادق علیه‌السلام، تهران، جمهوری اسلامی ایران.

m.nasollahi@isu.ac.ir

0000-0002-7486-0121

*** استادیار گروه علوم سیاسی، دانشکده معارف اسلامی و علوم سیاسی دانشگاه امام صادق علیه‌السلام، تهران، جمهوری اسلامی ایران.

nosratpanah@isu.ac.ir

0000-0002-4324-705x

مقدمه

بیان مسئله: پس از گذشت بیش از چهار دهه از پیروزی انقلاب اسلامی، یکی از چالش‌های مهم پیش روی انقلاب، تحریف اندیشه و سیره امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه) است، که می‌تواند به تضعیف پشتوانه معرفتی انقلاب اسلامی و نظام سیاسی برآمده از آن منجر شود؛ لذا دست‌یابی به تبیین دقیق از پدیده تحریف اندیشه و سیره امام (ره)، مسئله اصلی مقاله حاضر را تشکیل می‌دهد.

اهمیت: با عنایت به ماهیت انقلاب اسلامی و ابتدای بنیادین آن بر اندیشه‌های امام راحل، فهم، تبیین و مقابله با موضوع تحریف اندیشه و سیره امام، برای صیانت از گفتمان انقلاب اسلامی دارای اهمیت راهبردی است. افزون بر اینکه به دلیل ارائه تصویری اصیل و جامع از اندیشه امام دارای اهمیت نظری نیز می‌باشد.

ضرورت: از آنجاکه آینده انقلاب اسلامی و پیشرفت جمهوری اسلامی ایران در گرو فهم دقیق آموزه‌های ارائه شده توسط امام است؛ بنابراین کم‌توجهی به موضوع حاضر می‌تواند موجب تضعیف جایگاه جمهوری اسلامی و همچنین تضعیف اعتبار گفتمان اسلامی در عمل شود. بر این اساس پژوهش حاضر دارای ضرورت کاربردی می‌باشد.

اهداف: هدف اصلی این مقاله فراهم کردن زمینه نظری و تحلیلی جهت مقابله با پدیده تحریف اندیشه و عمل امام است. در همین ارتباط تبیین هر چه بهتر اندیشه و سیره امام در افق اجتماعی و زمینه‌سازی برای طراحی راهبردهای بومی جهت صیانت از دیدگاه امام، به‌عنوان دو هدف فرعی مدنظر بوده‌اند.

سؤال‌ها و فرضیه: پژوهش حاضر فرضیه‌آزما نبوده و بر نظام سؤال‌ها استوار است. پرسش اصلی عبارت است از: الگوی پارادایمی تحریف‌شناسی اندیشه و سیره امام خمینی چیست؟ پرسش‌های فرعی نیز عبارت‌اند از: شرایط علی تحریف اندیشه و سیره امام خمینی چیست؟ راهبردهای کنش و کنش متقابل در فرایند تحریف اندیشه و سیره امام خمینی کدامند؟ شرایط میانجی مؤثر بر تحریف اندیشه و سیره امام خمینی چیست؟ شرایط زمینه‌ای مؤثر بر تحریف اندیشه و سیره امام خمینی کدامند؟ پیامدهای تحریف اندیشه و سیره امام خمینی چیست؟

۱. پیشینه پژوهش

مسئله تحریف موضوع پژوهش‌های متعددی بوده که در ادامه به آنها اشاره می‌شود:

۱-۱. سابقه مطالعاتی موضوع در نشریه دانش سیاسی

این نشریه تاکنون دو مقاله در موضوع تحریف منتشر نموده است. رشیدپور، اسماعیلی و گلناری عباسی (۱۳۹۴) تحریف را به‌مثابه یکی از شیوه‌های جنگ نرم اعتقادی بررسی نموده‌اند؛ همچنین کریمی و طاووسی مسرور (۱۳۸۹) به بررسی این موضوع پرداخته‌اند که تحریف نصوص دینی به‌خصوص جعل روایت در زمینه مدح و ذم بلاد ریشه در کدام انگیزه‌های سیاسی داشته‌اند.

۲-۱. سابقه پژوهش در سایر منابع علمی

متون مختلفی که در موضوع تحریف منتشر شده را با توجه به رویکرد محققان می‌توان به سه گروه اصلی تقسیم کرد:

الف. آثاری که به‌صورت مستقیم به موضوع تحریف اندیشه امام خمینی پرداخته‌اند: گنجی (۱۳۹۵) موضوع چرایی و چگونگی تحریف در اندیشه و عمل امام و همچنین راهکارهای مقابله با آن را به بحث گذارده است. کاظمی (۱۳۸۹) به بررسی تحریف در ترجمه سخنان امام خمینی در رسانه‌های غرب پرداخته است.

ب. آثاری که به موضوع تحریف دین پرداخته‌اند: از جمله این آثار می‌توان به پژوهش‌های نعیم‌آبادی (۱۳۸۲)، میرسید (۱۳۷۵)، قنبرزاده (۱۳۹۵) و احمدی (۱۳۹۱) اشاره داشت که از اصول و روش‌های عمومی‌ای که در زمینه تحریف ادیان رخ داده، سخن گفته‌اند.

پ. آثاری که به موضوع تحریف به‌مثابه یک امر فرهنگی، سیاسی و اجتماعی پرداخته‌اند: اسکندری (۱۳۹۵) به بررسی نقش تحریف ادیان توحیدی در تربیت فردی و اجتماعی می‌پردازد. مسن‌آبادی (۱۳۹۴) صرفاً مصادیقی از تحریف وقایع تاریخی و فرهنگی را بررسی کرده است. افتخاری و عبدی (۱۳۹۳) تحریف را یکی از عناوین ذیل جنگ نرم فرهنگی می‌دانند. شمسینی غیاثوند (۱۳۹۰) نشان داده که یکی از الگوهای غربی‌سازی، تحقیر آموزه‌های اسلامی در قالب سیاست تحریف است.

نصراللهی و جوهری (۱۳۹۸) به ارائه یک الگو فرهنگی ارتباطی پرداخته‌اند که پدیده ارتباط تحریف‌آمیز را بررسی کرده است.

۳-۱. نقد و بیان نوآوری

بررسی انتقادی پیشینه حاکی از آن است که اگرچه موضوع تحریف به صورت عام مورد توجه واقع شده ولی پژوهش‌های محدودی در موضوع تحریف اندیشه و عمل امام خمینی انجام شده است که آنها نیز به ذکر مصادیق تحریف بسنده نموده‌اند. براین اساس تحلیل ابعاد گوناگون مسئله تحریف در اندیشه و سیره امام خمینی با هدف ارائه الگویی مفهومی، نوآوری پژوهش حاضر را شکل می‌دهد.

۲. مبانی مفهومی و نظری

ایجاد یک فضای ذهنی مشترک در مقام تحلیل موضوع، نیازمند بررسی مبانی مفهومی و نظری بحث است:

۲-۱. تحریف

تحریف از حیث لغوی به معنای خارج کردن سخن یا چیزی از حالت وضع شده برای آن می‌باشد (دهخدا، ۱۳۷۳، ص. ۵۶۶۳). این معنا از تحریف، بر «تغییر دادن» و «تبدیل نمودن»، استوار است که در عموم فرهنگنامه‌ها بر آن تأکید رفته؛ البته نوع و گونه‌ای خاص از تغییر و تبدیل که انحراف در معنا ایجاد نماید (نک. عمید، ۱۳۸۹، ص. ۴۷۱؛ موسوی بجنوردی، ۱۳۸۵، ص. ۶۱۰ و حداد عادل، ۱۳۸۰، ص. ۶۳۴). بر همین اساس عمده تعاریف تخصصی از «تحریف» شکل گرفته است؛ برای مثال شهید مطهری ضمن اشاره به اینکه تحریف بر پایه تغییر شکل می‌گیرد، تأکید دارد که هر تغییری تحریف نیست، مگر آنکه به بروز تحول و انحراف در معنا و مقصود آن منجر شود (مطهری، ۱۳۷۷، ص. ۵۸).

۲-۲. تحریف‌های شناختی

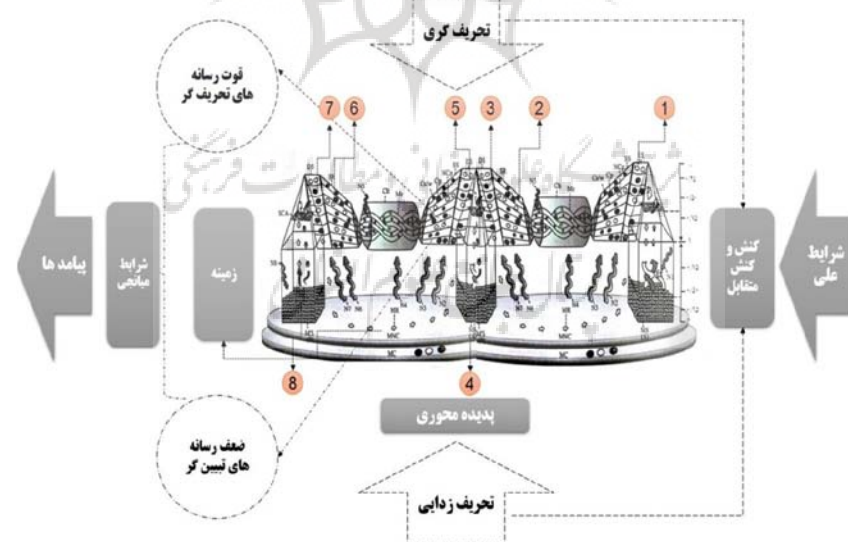
تحریف‌های شناختی، نگرش‌ها، افکار و باورهای غیرمعتبر یا نادرست هستند. نقش تحریف‌های شناختی خودکاهش‌دهنده در ایجاد اضطراب، افسردگی و سایر رفتارهای

مربوط به مهار و ترک توسط محققان و پژوهشگران برای دهه‌ها به‌طور گسترده‌ای شناخته شده است. تحریف‌های شناختی اولیه؛ نگرش‌ها، افکار و باورهای خودمحوری هستند که اغلب در نوشته‌های بالینی درباره مجرمان ملاحظه می‌شوند. تحریف‌های شناختی ثانویه به‌عنوان عقلانیت‌های قبل یا بعد از تخلف مشخص شده‌اند که در خدمت «ختی کردن» وجدان یا احساس گناه و در نتیجه جلوگیری از آسیب دیدن تصویر خود به‌دنبال رفتار ضداجتماعی هستند. محققان بر این اعتقادند که تحریف‌های ثانویه باعث کاهش فشارهای ناشی از پیامدهای تحریف‌های اولیه می‌شوند (Barriga & Gibbs, 1996). تحریف‌های شناختی باعث ایجاد و حفظ مجموعه‌ای از آسیب‌های روانی می‌شوند. دیدگاه‌های منفی نسبت به خود، جهان و آینده از جمله تحریف‌های شناختی هستند که باعث ایجاد معضلات افسردگی در میان جوانان می‌شود (Weismoore & Esposito, 2009).

۲-۳. الگوی پارادایمی تحریف در فرهنگ و ارتباطات اسلامی

الگوی پیشنهادی نصراللهی و جوهری (۱۳۹۸) به دلیل جامعیت و بومی بودن برای تحلیل حاضر انتخاب شده است:

شکل شماره (۱): الگوی تحلیل ارتباطات تحریف‌آمیز

(نصراللهی و جوهری، ۱۳۹۸، ص. ۱۷۷)

با توجه به الگوی ترسیم‌شده، مشخص می‌شود که:
الف. علل اقدام تحریف‌آمیز؛ تحقق تحریف نیازمند وجود سه دسته از علل می‌باشد که حوزه‌های بینش، گرایش و کنش را دربرمی‌گیرد. تنها در صورت تحقق هر سه دسته از علت‌ها می‌باشد که شاهد شکل‌گیری یک اقدام تحریف‌آمیز خواهیم بود.
ب. تحریف فرایندی دو مرحله‌ای است:

مرحله اول. ارتباط عامل تحریف‌گر با «ارتباط‌گیر مرجع». منظور از ارتباط‌گیر مرجع، شخصیتی است که نزد مخاطب دارای اعتبار بوده و از طریق او می‌توان معنای موردنظر تحریف‌گر را به مخاطب به‌صورت موجه انتقال داد. فرایند تحریف در این مرحله با موانع متعددی روبرو است که در نمودار بالا با عنوان بزنگاه‌های چهارگانه (از ۱ تا ۴) مشخص شده است. این بزنگاه‌ها ناظر بر عدم تولید معنای انحرافی مناسب و یا بروز اشکال در سازوکار انتقال معنای موردنظر تحریف‌گر، می‌باشد.
مرحله دوم. دریافت معنا توسط مخاطب. محور اصلی در این فرایند ذهنیت مخاطب و شیوه دریافت معنا توسط او می‌باشد. به‌همین خاطر است که در این مرحله نیز موانعی وجود دارد که در نمودار بالا با شماره ۵ تا ۸ مشخص شده‌اند. میزان دانش، تلقی‌های ذهنی، پیش‌فرض‌ها و سازوکار تحلیلی مخاطبان در این مرحله بسیار مهم و تأثیرگذار هستند.

۳. روش‌شناسی

با عنایت به اهمیت مباحث روش‌شناختی، در این قسمت به تبیین روش و نحوه کاربست آن پرداخته شده است.

۳-۱. معرفی روش

پژوهش حاضر از حیث نوع، بنیادی کاربردی و از حیث رویکرد محققان، توصیفی - تحلیلی است. برای گردآوری داده‌ها از روش اسنادی و جهت تحلیل از روش «داده‌بنیاد»^۱ استفاده شده است. این روش از جمله روش‌های پژوهش کیفی است که در موضوع‌هایی که از ادبیات علمی غنی‌ای برخوردار نبوده و هدف رسیدن به نظریه و یا دیدگاهی جدید است؛ کاربرد دارد.

۲-۳. کاربست

ملاحظات مهم عملیاتی در حد پژوهش حاضر عبارت‌اند از:
الف. تعریف جامعه نخبگانی: در این پژوهش با ۱۷ نفر از خبرگان حوزه اندیشه و سیره امام مصاحبه نیمه‌ساخت‌یافته صورت‌گرفته تا به حد اشباع نظری برسیم. جامعه آماری مصاحبه‌های انجام‌شده در این پژوهش، خبرگانی هستند که به نحوی با فرایند پژوهش و نشر اندیشه و سیره امام خمینی آشنایی کامل دارند. نمونه مصاحبه در مجموع شامل ۱۷ تن از خبرگان علمی و عملیاتی می‌باشد که ۱۲ نفر از آنان اساتید و پژوهشگران برجسته‌ای هستند که بعضاً دارای تألیفات ارزشمندی در عرصه اندیشه امام می‌باشند. تعداد ۵ نفر از خبرگان اجرایی و عملیاتی حوزه اندیشه امام که دارای مسئولیت‌های اجرایی در مؤسسه تنظیم نشر آثار امام، مؤسسه‌های تاریخ‌نگاری انقلاب اسلامی، معاونت مطبوعاتی وزارت ارشاد و برخی رسانه‌های مکتوب بوده یا می‌باشند نیز در جامعه آماری مذکور حضور دارند.

جدول شماره (۱): اسامی مصاحبه‌شوندگان

ردیف	نام و نام خانوادگی	معرفی
۱	حجت‌الاسلام سید حمید روحانی	مؤسس و رئیس سابق مرکز اسناد انقلاب اسلامی مؤسس و رئیس بنیاد تاریخ‌پژوهی و دانشنامه انقلاب اسلامی
۲	دکتر حمید انصاری	قائم مقام سابق مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه) مشاور عالی تولیت مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه)
۳	عباس سلیمی نمین	مدیر دفتر مطالعات و تدوین تاریخ ایران
۴	دکتر یحیی فوزی	استاد تمام پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی پژوهشگر اندیشه امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه)
۵	دکتر ابراهیم برزگر	استاد تمام دانشگاه علامه طباطبایی پژوهشگر اندیشه امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه)

ردیف	نام و نام خانوادگی	معرفی
۶	دکتر عبدالله گنجی	مدیر مسئول روزنامه جوان مؤلف کتاب «تحریف امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه): چرایی چگونگی مراجع تحریف پیامدها و روش‌های مقابله»
۷	محمد علی رامین	معاون سابق مطبوعاتی و اطلاع‌رسانی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مشاور سابق رئیس‌جمهور در امور مطبوعات
۸	دکتر پرویز امینی	مدرس دانشگاه و تحلیلگر سیاسی استادیار دانشگاه شاهد
۹	دکتر کمیل خجسته	مدیر عامل مؤسسه فرهنگی، اطلاع‌رسانی تبیان سردبیر سابق پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله خامنه‌ای
۱۰	حسن روزی طلب	معاون اسناد و کتابخانه مرکز اسناد انقلاب اسلامی
۱۱	دکتر علی الفت‌پور	قائم‌مقام و مدیر سابق بنیاد تبیین اندیشه‌های امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه) در دانشگاه‌ها (نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری)
۱۲	دکتر حسین عرب اسدی	مدیرکل سابق اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی استان تهران پژوهشگر اندیشه امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه)
۱۳	دکتر مجتبی باباخانی	پژوهشگر هسته مکتب امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه) مرکز رشد دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام)
۱۴	علی جعفری هرستانی	پژوهشگر هسته مکتب امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه) مرکز رشد دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام)
۱۵	دکتر جمال یزدانی	پژوهشگر اندیشه امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه)
۱۶	دکتر سعید خورشیدی	پژوهشگر اندیشه امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه)
۱۷	دکتر احسان بابایی	پژوهشگر اندیشه امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه)

ب. حد اشباع نظری: در این پژوهش از مصاحبه دهم به بعد کفایت نظری حاصل شد، اما جهت حصول اطمینان انجام مصاحبه‌ها تا ۱۷ مورد ادامه پیدا کرد.

پ. نظام کدگذاری: برای کدگذاری داده‌های متنوع به‌دست‌آمده از سیستم کدگذاری سه مرحله‌ای استفاده شده است:

اول. کدگذاری باز، که داده‌ها را در قالب مفاهیم می‌آورد (فیلیک، ۱۳۸۷، ص. ۳۳۰).
دوم. کدگذاری محوری، که در این مرحله خصوصیت‌ها و ابعاد مقوله تشریح و نشان داده می‌شود که چگونه مقوله‌ها و زیرمقوله‌های آنها با یکدیگر ارتباط دارند (سالدنا، ۱۳۹۵، ص. ۳۸۸).

سوم. کدگذاری گزینشی، که پژوهشگران در این مرحله به‌صورت گزینشی در پی موردی‌هایی هستند که مضمون‌ها را روشن می‌سازد و پس از اینکه داده‌ها گردآوری شد به انجام مقایسه مضمون‌ها می‌پردازد (نیومن، ۱۳۸۹، ص. ۴۹۲).

۴. ارایه نتایج

با توجه به نظام کدگذاری، یافته‌های پژوهش در سه سطح قابل عرضه است:

۴-۱. نتایج کدگذاری باز

در این پژوهش از میان ۲۲۶ فیش به‌دست‌آمده، ۲۴۳ کد باز استخراج شد. شماره‌گذاری کدها به این صورت انجام شده است که عدد اول مربوط متفکر مورد بحث یا فرد مصاحبه‌شونده است. عدد دوم به شماره گزاره‌ای که مفهوم از آن استخراج شده است اشاره دارد. عدد آخر نیز مربوط به شماره مفهومی است که از گزاره استخراج شده است. در جدول شماره (۲) نمونه‌ای از کدگذاری باز انجام‌شده در این پژوهش ارائه می‌شود.

جدول شماره (۲): نمونه کدگذاری اولیه

کد مفهوم	مفاهیم	گزاره
۱-۱-۵	بایکوت امام، یکی از شیوه‌های تحریف ایشان	مسئله ما در تحریف امام، کم‌وزیاد کردن یک متن نیست. بایکوت امام، یکی از شیوه‌های یک نوع از تحریف، تحریف لفظ نیست بلکه بایکوت است. امام در جمهوری اسلامی بایکوت شده است.
۱-۲-۵	غفلت مردم از فلسفه انقلاب اسلامی، یکی از پیامدهای تحریف امام	بایکوت امام باعث مغفول شدن مردم از فلسفه انقلاب اسلامی می‌شود.
۱-۳-۵	تطبیق مفاهیم مدنظر امام با مصداق حدادلی یا غلط، یکی از روش‌های تحریف امام	یکی از انواع تحریف، تحریف در تعیین مصادیق است. نظام ارجاع در جامعه اسلامی باید به نحوی باشد که وقتی یک مفهوم توسط امام بیان می‌شود ذهن‌ها به یک واقعیت بیرونی که مدنظر امام بوده است متبادر شود.

۲-۴. نتایج مقوله‌بندی

در این قسمت مفاهیم احصاء شده در بخش پیشین، ذیل مقوله‌های کلی تری دسته‌بندی می‌شوند. در جدول زیر کد مفاهیم به‌دست‌آمده و مقولاتی که کدها ذیل آنها طبقه‌بندی شده‌اند ذکر شده است.

جدول شماره (۳): مقوله‌بندی

مقوله	کد مفاهیم
موضوع تحریف	۱-۲۵-۲ و ۱-۲۹-۲ و ۱-۳۰-۲ و ۱-۳۶-۲ و ۱-۱۷-۶ و ۱-۱۲-۹ و ۱-۵-۱۶ و ۱-۵-۲ و ۱-۱۴-۲ و ۱-۲۲-۲ و ۱-۲۳-۲ و ۱-۹-۱۷ و ۱-۴-۲ و ۱-۱۹-۲ و ۱-۳-۷ و ۱-۴-۸ و ۱-۱۸-۲ و ۱-۸-۱۷ و ۲-۲۵-۲ و ۱-۷-۲۱ و ۱-۱۳-۱ و ۲-۳۵-۲ و ۱-۱-۷
کنشگران تحریف	۱-۳۲-۲ و ۲-۱-۲ و ۲-۲۶-۲ و ۱-۲۱-۲ و ۱-۳۳-۲ و ۱-۳-۸ و ۱-۹-۱۳ و ۱-۲-۱۳ و ۱-۱-۱۴ و ۱-۲-۱۴ و ۱-۴-۱۴ و ۲-۲۱-۲ و ۱-۷-۱۳ و ۱-۱۳-۲ و ۱-۹-۶ و ۱-۹-۶ و ۱-۱۹-۶ و ۱-۲-۸ و ۱-۶-۱۴ و ۱-۸-۱ و ۱-۵-۸ و ۱-۸-۶ و ۱-۱۸-۶ و ۱-۳۴-۲ و ۱-۱۱-۶ و ۱-۲۰-۶ و ۲-۱۳-۵ و ۲-۲-۱۳ و ۱-۶-۸ و ۱-۱-۹ و ۱-۳-۱۶ و ۱-۹-۱۴ و ۱-۱۷-۹ و ۱-۱۱-۹ و ۱-۵-۱۹ و ۲-۵-۱۹ و ۱-۶-۲۰ و ۲-۶-۲۰

مقوله	کد مفاهیم
علل و انگیزه‌های بینشی تحریف‌گران	۲-۳۳-۲ و ۱-۱۵-۲ و ۱-۹-۷ و ۱-۳-۴ و ۲-۱۵-۴ و ۱-۷-۵ و ۱-۱۵-۴ و ۱-۲۸-۲ و ۱-۱۲-۶ و ۱-۱۷-۴ و ۱-۲۷-۶ و ۲-۱-۳ و ۱-۲۳-۶ و ۱-۲۴-۶ و ۱-۳-۳ و ۳-۱-۳ و ۱-۱۵-۶ و ۱-۲۵-۶ و ۱-۲۱-۶ و ۱-۲۲-۶ و ۱-۸-۱ و ۱-۳-۱۹ و ۱-۳-۳ و ۱-۳-۹ و ۱-۹-۱۸ و ۱-۱۰-۱۸ و ۱-۱۲-۱۸ و ۳-۱-۱۹ و ۱-۱۳-۶
علل و انگیزه‌های گرایش تحریف‌گران	۱-۷-۶ و ۱-۵-۹ و ۱-۱۰-۹ و ۱-۲-۱۹ و ۲-۷-۱ و ۱-۲-۹ و ۱-۷-۱۸ و ۱-۱۶-۲ و ۱-۶-۱۸ و ۱-۲-۱۸ و ۲-۱۱-۱۴ و ۱-۷-۲ و ۱-۸-۲ و ۱-۱۰-۲ و ۱-۱-۲ و ۱-۲۶-۲ و ۱-۶-۶ و ۱-۵-۱۴ و ۱-۶-۱۷ و ۲-۱-۱۹ و ۲-۲-۱۹ و ۱-۴-۹ و ۱-۴-۱۸ و ۱-۱۸-۱ و ۱-۳-۲ و ۱-۲۷-۲ و ۱-۳-۱۴ و ۱-۵-۱۸ و ۱-۳-۲۰ و ۱-۲-۱۱
علل و انگیزه‌های کنشی تحریف‌گران	۱-۱-۳
روش‌های تحریف	۱-۲۸-۶ و ۱-۶-۹ و ۱-۲-۲ و ۱-۱۲-۲ و ۲-۱۵-۶ و ۱-۳-۱ و ۳-۱۶-۲ و ۲-۲۳-۲ و ۱-۲۴-۲ و ۱-۲-۳ و ۲-۳-۱ و ۳-۳-۱ و ۱-۲۰-۲ و ۱-۵-۷ و ۱-۱۹-۱ و ۱-۱۶-۴ و ۱-۳-۵ و ۱-۷-۲ و ۱-۶-۵ و ۱-۱۳-۹ و ۱-۱۴-۹ و ۱-۶-۲ و ۱-۱۶-۹ و ۱-۱-۱۲ و ۱-۹-۵ و ۱-۲۶-۶ و ۱-۲-۱۷ و ۱-۱۵-۹ و ۱-۷-۹
زمینه‌های انسانی تحریف	۱-۱-۱۰ و ۱-۲-۱۰ و ۱-۱-۱۳
زمینه‌های فرهنگی	۱-۱۴-۶ و ۱-۳-۱۱ و ۱-۳-۱۳ و ۲-۱۴-۶ و ۱-۱۶-۶ و ۱-۱۰-۵ و ۱-۲-۲۰ و ۱-۱۱-۵ و ۱-۲-۱ و ۲-۱۳-۷ و ۱-۱-۱۱
شرایط اجتماعی	۱-۱۱-۵ و ۱-۲-۱۲ و ۱-۷-۱۷ و ۱-۹-۲۱ و ۲-۱۶-۲ و ۱-۱۰-۷ و ۱-۱۴-۵ و ۱-۶-۸ و ۳-۱۳-۷ و ۱-۱۴-۷ و ۴-۱۳-۷ و ۱-۴-۵ و ۱-۱۲-۷ و ۱-۵-۱۱ و ۱-۳-۱۵ و ۱-۷-۲۰ و ۱-۴-۱۲
شرایط تبلیغی و رسانه‌ای	۱-۱۳-۶ و ۱-۵-۱۲ و ۱-۱-۵ و ۱-۳۰-۶ و ۱-۴-۱۱ و ۱-۷-۱۶ و ۱-۸-۱۸ و ۱-۱-۲۰ و ۱-۴-۲۰ و ۱-۱۵-۷
شرایط سازمانی و سیاسی	۱-۲۹-۶ و ۱-۳-۱۷ و ۱-۴-۱۹ و ۱-۱۱-۱۷ و ۲-۲۹-۶ و ۱-۳-۱۳ و ۱-۴-۱۶ و ۱-۸-۱۶
شرایط سیاسی	۱-۹-۲ و ۲-۱۵-۷ و ۱-۳-۱۸

مقوله	کد مفاهیم
شرایط علمی	۱-۱-۴ و ۱-۲-۴ و ۱-۳-۴ و ۱-۸-۴ و ۱-۹-۴ و ۱-۳-۱۰ و ۱-۴-۱۰ و ۱-۵-۱۰ و ۱-۲-۶ و ۱-۷-۴ و ۱-۶-۴ و ۱-۱۰-۴ و ۱-۳-۶ و ۱-۱۰-۴ و ۱-۱۱-۴ و ۱-۱۱-۴ و ۲-۴-۱۰ و ۱-۱۲-۴ و ۱-۱۳-۴ و ۱-۱۴-۴ و ۱-۶-۱۶ و ۱-۴-۱۵ و ۱-۵-۶ و ۱-۱۱-۷ و ۱-۱۰-۱۷ و ۱-۷-۷ و ۱-۸-۷ و ۱-۱۶-۷ و ۱-۴-۱۷ و ۱-۱۶-۷ و ۱-۱۷-۷
شرایط نخبگانی	۱-۸-۵ و ۱-۱۵-۱۷
جایگاه خاص حضرت امام	۱-۱-۶ و ۱-۲-۱۵ و ۱-۲-۶ و ۲-۱-۶ و ۲-۲-۵ و ۳-۱-۶
ایجاد تردید نسبت به اندیشه و شخصیت امام	۲-۱-۷ و ۱-۲-۷ و ۱-۴-۷
تبدیل امام به یک شخصیت صرفاً محترم تاریخی	۱-۴-۱
تحریف انقلاب اسلامی	۲-۵-۲ و ۱-۲-۵ و ۱-۵-۱
استحاله دولت مردان و مدیران جمهوری اسلامی	۱-۳۸-۲
ناامیدی دوستان منطقه‌ای و جهانی انقلاب اسلامی	۱-۳۷-۲
شکست در برابر استکبار جهانی	۱-۶-۱

۴-۳. نتایج کدگذاری محوری

در فرایند کدگذاری محوری تلاش می‌شود که جایگاه هر کدام از مقولات استخراج شده در هندسه کلی الگو پارادایمی مشخص شود. بر اساس الگو پارادایمی، شش مفهوم زمینه، شرایط علی، پدیده‌ها، پیامدها، راهبردها و شرایط میانجی کدهای محوری پژوهش به حساب می‌آیند. در جدول ذیل مشخص شده است که هر کدام از مقولات به دست آمده ذیل کدام یک از ارکان الگو پارادایمی قرار گرفته است.

جدول شماره (۴): کدگذاری محوری

مقولات	کد محوری
موضوع تحریف، کنشگران تحریف	پدیده
علل بینشی، علل گرایشی، علل کنشی	علل و انگیزه‌های تحریف‌گران
روش‌های تحریف‌گری، روش‌های تحریف‌زدایی	راهبردهای کنش و کنش متقابل
زمینه‌های انسانی، زمینه‌های فرهنگی	زمینه‌ها
شرایط اجتماعی، شرایط تبلیغی رسانه‌ای، شرایط سیاسی، شرایط سازمانی و سیاستی، شرایط علمی، شرایط نخبگانی، جایگاه خاص امام	شرایط میانجی
ایجاد تردید نسبت به اندیشه و شخصیت امام، تبدیل امام به یک شخصیت صرفاً محترم تاریخی، تحریف انقلاب اسلامی، استحاله دولت‌مردان و مدیران جمهوری اسلامی، ناامیدی دوستان منطقه‌ای و جهانی انقلاب اسلامی، شکست در برابر استکبار جهانی	پیامدها

۵. تحلیل یافته‌ها

با توجه به الگوی پارادایمی تحریف می‌توان فرایند رخ‌دادن تحریف اندیشه و سیره امام را به شرح ذیل توصیف کرد:

۵-۱. موضوع تحریف و کنشگران تحریف

با توجه به تحلیل صورت گرفته بر روی داده‌ها، «تحریف اندیشه و سیره امام» به‌عنوان پدیده محوری این پژوهش انتخاب شد. برای بررسی بهتر این پدیده باید به دو رکن اساسی آن یعنی «موضوع تحریف» و «کنشگران تحریف» توجه کرد. در فرایند تحریف امام خمینی دو موضوع اصلی یعنی اندیشه امام که به ابعاد نظری ایشان اشاره می‌کند و سیره امام که ابعاد عملی ایشان را پوشش می‌دهد تحریف شده‌اند. کنش‌گران عرصه تحریف که رکن دوم پدیده محوری این پژوهش به شمار می‌آید را می‌توان به دو دسته «دشمنان خارجی» و «عوامل داخلی» تقسیم‌بندی کرد. دشمنان خارجی به سرکردگی استکبار جهانی، با استفاده از قدرت رسانه‌ای و تبلیغاتی خود، به‌صورت دائم در تلاشند تا با تحریف امام خمینی، زمینه را برای نابودی انقلاب اسلامی فراهم آورند.

از سوی دیگر برخی عوامل داخلی نیز به صورت آگاهانه یا ناآگاهانه در پازل دشمنان خارجی بازی می‌کنند و بدین ترتیب به تحریف اندیشه و سیره امام دامن می‌زنند.

۲-۵. علل و انگیزه‌های تحریف گران

بر اساس تحلیل صورت گرفته، علل و انگیزه‌های تحریف گران را می‌توان در سه دسته ذیل دسته‌بندی کرد.

الف. علل و انگیزه‌های بینشی؛ که سه مورد اصلی را دربرمی‌گیرد: مخالفت با اندیشه‌های امام و انقلاب اسلامی؛ فهم نادرست اندیشه و سیره امام و بالاخره مصلحت‌سنجی‌های نادرست.

ب. علل و انگیزه‌های گرایشی؛ که به نوبه خود در دو دسته قابل بررسی‌اند:

اول. علل و انگیزه‌های سلبی؛ آن دسته از گرایش‌های انسانی است که ناظر به نفی و دفع برخی پدیده‌ها در فرد شکل می‌گیرد. کینه‌ورزی نسبت به امام خمینی، عناد و دشمنی با رهبر معظم انقلاب، دشمنی با انقلاب اسلامی و عدم تحمل روش‌های انقلاب و حسادت به آنها عواملی هستند که ذیل این دسته از علل و انگیزه‌ها قرار می‌گیرد.

دوم. علل و انگیزه‌های ایجابی؛ دسته‌ای از گرایش‌های انسانی هستند که ناظر به جذب برخی از پدیده‌ها در درون انسان شکل می‌گیرد و باعث محبت و تمایل درونی انسان به آنها می‌شود. میل به برخورداری از رفاه اجتماعی، کسب قدرت و فرار از تیررس قوانین از طریق نسبت دادن خود به امام از جمله علل و انگیزه‌های ایجابی تحریف امام به شمار می‌آیند.

پ. علل و انگیزه‌های کنشی؛ که به رفتارهای تحریف‌آمیزی اشاره دارد که ریشه در گرایش یا اندیشه خاصی ندارند و صرفاً به یک اشتباه در ساحت رفتار بازمی‌گردند؛ به عنوان مثال استناد غلط به منابع در فعالیت‌های پژوهشی یا ایجاد سوء تفاهم‌هایی در فرایند تبلیغ امام ممکن است به تحریف لفظی یا معنوی امام منجر شود.

۳-۵. راهبردهای کنش و کنش متقابل

راهبردهای کنش و کنش متقابل در دو دسته «روش‌های تحریف» و «ضرورت تحریف‌زدایی» دسته‌بندی می‌شوند.

شکل شماره (۲): راهبردهای کنش و کنش متقابل

(طراحی توسط نویسندگان)

بر اساس تحلیل صورت گرفته بر روی داده‌ها، روش‌های ذیل به‌عنوان روش تحریف اندیشه و سیره امام احصاء شده است: تقطیع نامناسب، جعل مطالب جدید، بافت‌زدایی یا تغییر در بافت بیانات، آثار و کنش‌های امام، برجسته‌سازی، سانسور، تفسیر غلط یا سطحی، ایجاد تردید در دستخط امام، مغالطه، مبالغه، تطبیق مفاهیم با مصادیق غلط یا سطحی، کنار گذاشتن برخی از کلیدواژه‌ها و مفاهیم (کنار گذاشتن ادبیات حضرت امام)، مخفی شدن پشت برخی مفاهیم ظاهراً موجه مانند مردم‌سالاری، قرار دادن اندیشه امام تحت‌الشعاع شخصیت ایشان، ایجاد تغییر در دستگاه محاسباتی نخبگان، تقلیل بیانات و کنش‌ها به اقتضائات یک دوره خاص تاریخی، بیان نکات تحریف‌آمیز در کنار حقایق و استفاده از چهره‌های شاخص انقلاب اسلامی برای تحریف امام.

۴-۵. زمینه‌های تحریف اندیشه و سیره امام (رحمت‌الله‌علیه)

بر اساس تحلیل داده‌های به‌دست‌آمده از مصاحبه‌ها دو زمینه به‌عنوان زمینه‌های اصلی تحریف محسوب می‌شوند. **الف. زمینه انسانی:** بشر در تاریخ خود همواره به تحریف آموخته‌های خود پرداخته است. به نظر می‌رسد که انسان به‌طور طبیعی به بخش‌هایی از یک اندیشه که با نیازها و منافع خود متناسب است بیشتر توجه می‌کند و به سایر ابعاد آن اندیشه توجه نمی‌کند؛ لذا باید گفت که زمینه حیات انسانی به‌خودی‌خود یک زمینه مساعد برای تحریف آموخته‌های بشری به شمار می‌آید. بدیهی است که تحریف اندیشه و سیره امام نیز از

این قاعده کلی مستثنا نیست.

ب. **زمینه فرهنگی:** حیات اجتماعی انسان‌ها و شکل‌گیری پدیده فرهنگ نیز زمینه مضاعفی را برای تحریف آموخته‌ها فراهم می‌آورد. فرهنگ جامعه دینی از آنجاکه تعامل گسترده‌ای با معارف دینی دارد، بیش از سایر فرهنگ‌ها و جوامع در معرض خطر تحریف قرار می‌گیرد. در جمهوری اسلامی ایران و فضای فرهنگی آن نیز با توجه به اهمیت و جایگاه معارف اسلامی و انقلابی، خطر تحریف اندیشه‌های مذکور هم بیشتر می‌شود. به نظر می‌رسد زمانی اندیشه و سیره امام به بهترین نحو ممکن فهم می‌شود که فرهنگ جامعه دارای بیشترین حد مطابقت با فرهنگ طراز انقلاب اسلامی باشد و از سوی دیگر نیز با فاصله گرفتن از ارزش‌ها و هنجارهای انقلاب اسلامی و تغییر الگو رفتاری مردم نسبت به الگوی زیست مؤمنانه و انقلابی، مسیر درک اندیشه و سیره امام نیز روزبه‌روز سخت‌تر می‌شود. وجود شکاف نسلی بین نسل‌های مختلف انقلاب اسلامی می‌تواند به این فاصله فرهنگی دامن بزند و به این ترتیب نسل‌های جدید را با معضل عدم مفاهمه با اندیشه امام راحل مواجه نماید. این نکته جزو مهم‌ترین و مبنایی‌ترین موضوعاتی است که سیاست‌گذاران فرهنگی در جمهوری اسلامی باید به آن توجه کنند چراکه چنانچه باب مفاهمه و ارتباط با اندیشه امام برای نسل‌های آینده مضیق شود ادامه مسیر انقلاب اسلامی با چالش‌های فراوانی روبه‌رو می‌شود. یکی از معضلات بسیار مهم و جدی جامعه ایرانی که در بستر تاریخ و فرهنگ ما نیز به‌وضوح قابل مشاهده است، ضعف حافظه تاریخی ملت ایران است. این معضل وقتی در کنار این موضوع قرار می‌گیرد که نسل جوان انقلاب اسلامی به دلیل اقتضات سنی و همچنین وجود اختلال در فرایند انتقال تاریخ انقلاب اسلامی به آنها، با بافت و زمینه اندیشه و رفتار امام آشنا نیست چالش بزرگی پیش روی ما خودش را نمایان می‌کند و آن اینکه جوانان ما حتی اگر پای سخنان امام بنشینند و بیانات و رفتار ایشان را مطالعه کنند، از آنجاکه ادراک صحیحی از شرایط تاریخی زمان امام و بافت و زمینه کنش‌های ایشان ندارند نمی‌توانند به فهم عمیقی از امام دست پیدا کنند.

۵-۵. شرایط میانجی

شرایط میانجی متعددی در مسیر تحریف اندیشه و سیره امام قرار دارند که وجود هر

کدام از آنان موجبات تسهیل فرایند تحریف امام را فراهم می‌آورد. بر اساس تحلیل انجام‌شده بر روی داده‌های این پژوهش، ۷ دسته شرایط میانجی شناسایی شده است.

الف. شرایط اجتماعی: وضعیت اجتماعی جامعه ایرانی بستری است که می‌تواند تأثیرهای گسترده‌ای بر فهم جامعه و حتی نخبگان از اندیشه امام داشته باشد. از رهگذر تحلیل مصاحبه‌های صورت گرفته می‌توان مهم‌ترین مؤلفه‌های شرایط اجتماع را به شرح زیر دسته‌بندی نمود:

اول. وجود احساس ناکارآمدی نسبت به برخی نهادها و سازمان‌های نظام جمهوری اسلامی از جمله عناصری است که می‌تواند فضای جامعه را به سمت عدم فهم صحیح اندیشه امام سوق دهد؛ چراکه بسیاری از مردم، نهادها و سازمان‌های نظام را فعل امام و نتیجه انقلابی می‌دانند که به رهبری امام به پیروزی رسید. عملکرد بد برخی از مدعیان انقلابی‌گری و پیروی از خطر امام به‌خصوص مسئولینی که شعار ادامه راه امام را سر می‌دهند ولی در عمل نسبتی با امام ندارند، می‌تواند سم مهلک دیگری باشد که جامعه را راهی سرازیری تحریف امام کند.

دوم. نفاق اجتماعی: محبوبیت بالای امام و تبدیل آراء ایشان به هنجارهای اجتماعی گزاره‌ای است که با بررسی آن می‌توان از دلیل تمایل عده‌ای نسبت به تحریف امام و اکراه آنان از مبارزه مستقیم با اندیشه و شخصیت امام رمزگشایی کرد. به بیان دیگر باید گفت که محبوبیت امام راحل در جامعه ایرانی به حدی است که ستیز مستقیم با امام را بر نمی‌تابد و لذا در چنین جامعه‌ای تخریب علنی حضرت امام راهبرد صحیحی برای ضربه‌زدن به انقلاب اسلامی به شمار نمی‌آید. در چنین شرایطی است که استفاده از راهبرد تحریف و مخفی شدن پشت پرده‌های نفاق اهمیت مضاعفی پیدا می‌کند.

سوم. جهالت و نادانی، یکی از اصلی‌ترین عناصری است که می‌تواند فرصت را برای گسترش اندیشه‌های ناصواب در جامعه فراهم آورد. جامعه‌ای که به میزان کافی با اندیشه امام و مبانی نظری انقلاب اسلامی آشنایی ندارد بدون تردید در برابر آفت‌هایی مانند تحریف امام واکنش نخواهد بود.

چهارم. شخص محوری: یکی از عناصری که در ذهنیت جامعه ایرانی تا حدودی

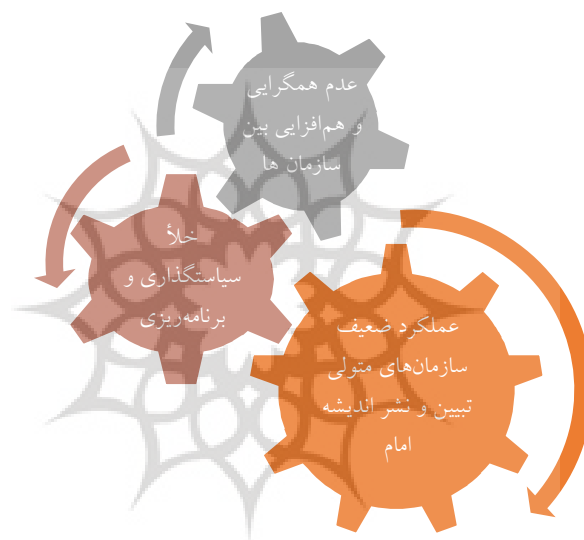
نهادینه شده است و باعث می‌شود افراد آمادگی پذیرش گزاره‌های تحریف‌آمیز را نسبت به اندیشه و سیره امام راحل داشته باشند، شخص محوری در شناخت اندیشه امام است. به بیان دیگر عده‌ای بر این باورند که هر آنچه برخی از یاران و نزدیکان امام در مورد اندیشه و سیره امام بگویند الزاماً صحیح است. این انگاره ذهنی به شدت توان ذهنی مخاطب را برای برخورد انتقادی با گزاره‌های تحریف‌آمیز کاهش می‌دهد و از این طریق عرصه را برای تحریف امام آماده می‌کند.

پنجم. ساخت‌های اجتماعی غلط: حاکم شدن برخی نظام‌ها و ساختارهای غلط اجتماعی بر جامعه نیز می‌تواند باعث انسداد درگاه ارتباط و مفاهمه با اندیشه امام شود؛ به عنوان مثال متکی کردن نظام‌های اجتماعی به نوعی قانون‌گرایی سخت و متصلب و تربیت انسان‌ها بر اساس همین الگو، باعث به وجود آمدن نسلی می‌شود که عقلانیت آنان در حد اطاعت کورکورانه از بایسته‌های قانونی تنزل پیدا کرده است و لذا نرم‌افزار لازم برای ارتباط برقرار کردن با اندیشه رافی امام را در اختیار ندارد.

ب. شرایط تبلیغی و رسانه‌ای: شرایط تبلیغی و رسانه‌ای یکی دیگر از شروط میانجی تحریف امام محسوب می‌شود. به نظر می‌رسد که رسانه‌های موجود مدرن هر کدام علی‌رغم دارا بودن ظرفیت‌هایی برای انتقال پیام با موانع و کمبودهایی هم مواجه هستند که باعث می‌شود از رسایی زبان رسانه‌های مذکور برای بیان ابعاد مختلف شخصیت امام راحل کاسته شود. بدین ترتیب می‌توان گفت که ظرفیت محدود رسانه‌های مدرن در بیان ابعاد مختلف امام به خودی خود یکی از عناصری است که باعث فراهم شدن زمینه تبلیغی و رسانه‌ای برای تحریف امام می‌شود. از سوی دیگر با گسترش فضای مجازی در جامعه ایرانی امکان پالایش تولیدات رسانه‌ای به شدت کاهش یافته است. بدین ترتیب امکان پالایش گزاره‌های تحریف‌آمیز پیرامون اندیشه و سیره امام نیز کاهش پیدا کرده است. رسانه‌های فعال در جمهوری اسلامی هم تاکنون توفیق چندانی در تبیین وجوه مختلف اندیشه امام به خصوص اصول و شاخص‌های اندیشه امام نداشته‌اند. بدین ترتیب ما با یک خلأ رسانه‌ای جدی در حوزه تبیین و نشر اندیشه امام مواجه هستیم. از سوی دیگر تعداد مفسران و مبلغان بصیر، امین و ماهر اندیشه امام چندان زیاد نیست و بسیاری از مروجان و مبلغین از عدم آشنایی کافی اندیشه امام،

سیاست‌زدگی و یا عدم مهارت کافی در حوزه فعالیت تبلیغی و رسانه‌ای رنج می‌برند. پ. شرایط سازمانی و سیاستی: شرایط حاکم بر برخی سازمان‌های متولی تبیین و نشر اندیشه امام و نیز وضعیت برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در این سازمان‌ها عامل دیگری است که در زمره شرایط میانجی تحریف امام قرار می‌گیرد. مسائل موجود در این عرصه را می‌تواند بر اساس شکل ذیل به سه دسته کلی تقسیم کرد.

شکل شماره (۳): شرایط میانجی سازمانی و سیاستی تبیین و نشر اندیشه امام (ره)

(طراحی توسط نویسندگان)

یکی از اصلی‌ترین چالش‌های موجود در عرصه تبیین و نشر امام، ضعف عملکرد سازمان‌هایی است که وظیفه مذکور را بر عهده دارند. نهادها و سازمان‌هایی مانند مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام و حوزه‌های علمیه آنگاه به‌صورت کامل و شایسته به وظیفه خود عمل نکنند خلأهای زیادی در جامعه در حوزه شناخت امام پدید می‌آید و شرایط برای تحریف امام فراهم می‌شود. تأکید مصاحبه‌شوندگان در این خصوص آن است که برخی از مؤسسه‌های متولی به‌صورت آگاهانه یا ناآگاهانه در مقام تغییر تصویر انقلاب از امام هستند و این هم تحریف است و هم زمینه‌ساز تحریف‌های بعدی؛ برای مثال یکی از مصاحبه‌شوندگان با اشاره به کتابی که در خصوص زندگی امام از سوی

یکی از نهادهای متولی منتشر شده، می‌گوید: «یک کتابی... چاپ شده است در هفتصد و خورده‌ای صفحه، اسم این کتاب هست اندیشه سیاسی امام. در این کتاب با وجود اینکه موضوع آن اندیشه امام است در بخش رابطه حکومت و مردم حتی یک‌بار هم ارجاعی نداده شده است ولی به‌جای آن دو بار به آقای منتظری ارجاع داده می‌شود». مصاحبه‌شونده دیگری نیز به این مسئله اشاره کرده است که برخی از نهادهای متولی حتی تلاش دارند تا ضمن تقویت چهره‌ای صرفاً لطیف و مهربان از امام، صلابت و اقتدار ایشان در برابر مستکبران را کم‌رنگ کند: «ما امام خمینی را به‌عنوان یک انسان مبارز، مجاهد، ضد استکبار، ضد ظلم و... می‌شناختیم ولی به محض وفات ایشان... (برخی از مؤسسه‌های متولی) صرفاً به انتشار عکس‌هایی از امام پرداخت (انند) که عکس‌های خانوادگی بود، مثلاً عکس‌هایی را منتشر کردند که امام در حال ریختن چای یا بازی با بچه‌ها هستند. ظاهر ماجرا این است که تلاش می‌شود از امام یک چهره تلطیف شده ارائه شود ولی واقعیت است که امام دارد از یک چهره مبارزاتی به یک چهره سازش‌کار تبدیل می‌شود». در مجموع می‌توان اشاره داشت که نهادها سه نقیصه دارند که باید نسبت به تدارک آنها اقدام نمایند: کم‌کاری، بدکارکردی و بالاخره ضعف در هماهنگی با یکدیگر که عدم هم‌افزایی را در پی دارد.

ت. شرایط سیاسی: وجود چند مؤلفه مهم در فضای سیاسی کشور موجبات مساعد شدن فضا برای تحریف اندیشه و سیره امام را فراهم آورده است. نخستین مؤلفه موجود در فضای سیاسی ایران، جناح‌گرایی سیاسی است. در توضیح این پدیده باید گفت که بسیاری از افرادی به‌نوعی به احزاب و نحله‌های خاص سیاسی تعلق خاطر دارند تلاش می‌کنند که امام را به نحو جناح و گروه سیاسی خود مصادره کنند. این تلاش برای مصادره امام به نفع جناح سیاسی در بسیاری از موارد همراه است آن‌هم با ارائه تقریرهای نادرست از اندیشه و سیره حضرت امام. برخی چهره‌های برجسته سیاسی کشور هم به دلیل همین گرایش‌های سیاسی و یا مصلحت‌اندیشی‌های نادرست سیاسی و اجتماعی در برابر برخی از تحریف‌ها سکوت پیشه می‌کنند. از سوی دیگر برخی از مفسرین و تبیین‌گران امام هم یا سیاست‌زده هستند و امام را به نفع نگاه سیاسی خود مصادره می‌کنند و یا حداقل در عرصه بیان، تصویر سیاست‌زده‌ای از خود

جلوه داده‌اند. همین امر باعث می‌شود که مخاطبان نتوانند به آنها اعتماد زیادی بکنند و لذا کمتر منبع و مرجع علمی و تحلیلی‌ای در کشور باقی می‌ماند که تبیینی صحیح، اصولی و غیرسیاست‌زده از امام ارائه دهد که مخاطبان بتوانند به آن اعتماد کنند.

ث. **شرایط علمی:** به نظر می‌رسد که پیشبرد صحیح فعالیت‌های علمی و پژوهشی در حوزه اندیشه و سیره امام نقش بسیار مهمی در پیشگیری و مقابله با تحریف امام داشته باشد. با وجود این مهم‌ترین موانعی که مصاحبه‌شوندگان در این خصوص بر آنها تأکید داشته و معتقدند موجب فراهم شدن زمینه تحریف می‌شوند؛ عبارت‌اند از:

اول. سخت بودن فهم اندیشه و سیره امام؛

دوم. عدم تعریف و طراحی پژوهش‌های معتبر به صورت مستمر در این زمینه؛

سوم. علمی ندانستن نتایج پژوهش‌های صورت گرفته از سوی برخی از مجامع علمی.

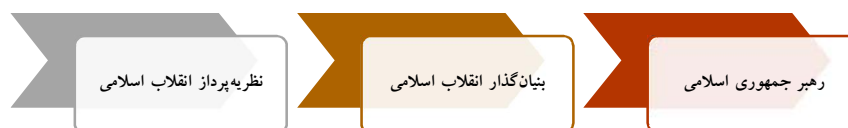
ج. **شرایط نخبگانی:** نخبگان به‌عنوان عناصر پیشران جامعه این وظیفه را بر عهده دارند

که با تبیین و ترویج صحیح و ماهرانه اندیشه امام، میزان آشنایی مردم با اندیشه و سیره ایشان را ارتقاء دهند. از سوی دیگر نخبگان باید سربازانی باشند که در خط مقدم دفاع از اندیشه امام در برابر تحریف‌ها به ایفای نقش می‌پردازند. این در حالی است که برخی از نخبگان جامعه ما نه تنها وظیفه خود را به نحو احسن انجام نمی‌دهند که چه بسا به تحریف اندیشه امام دامن می‌زنند. یکی از عوامل مؤثر در ایجاد این وضعیت تفاوت پارادایم فکری نخبگان با اندیشه امام راحل است. تعدادی از نخبگان جامعه ما مبانی اندیشه‌ای غرب را به‌عنوان چارچوب فکری و نظری خود پذیرفته‌اند و لذا با همین مبانی و از همین زاویه دید به اندیشه امام می‌نگرند.

چ. **شرایط اقتضائی:** آخرین بخش از شرایط میانجی تحریف امام به اقتضائات خاص

جایگاه ایشان برمی‌گردد. امام راحل در طول عمر بابرکت خود دارای سه جایگاه اساسی و مهم بوده است که گردآمدن تمامی آنها در شخص امام باعث می‌شود بسیاری از بدخواهان انقلاب نسبت به تحریف امام انگیزه مضاعفی پیدا کنند؛ به عبارت دیگر تحریف‌گران اندیشه و سیره امام می‌دانند که با تحریف امام می‌توانند هم‌زمان با یک تیر سه هدف مهم را نشانه بگیرند. جایگاه‌های سه‌گانه مذکور عبارت‌اند از:

شکل شماره (۴): اقتضانات سه‌گانه جایگاه امام (رحمت‌الله‌علیه)

(طراحی توسط نویسندگان)

۶-۵. پیامدهای تحریف اندیشه و سیره امام

تحریف اندیشه و سیره امام بدون تردید دارای پیامدهای سوء بسیار زیادی است و این پژوهش نیز با هدف مقدمه‌سازی برای جلوگیری از همین توالی فاسد انجام پذیرفته است. مهم‌ترین این پیامدها مستند به نظر نخبگان شرکت‌کننده در این پژوهش عبارت‌اند از:

الف. ایجاد تردید نسبت به اندیشه و شخصیت امام: مردمی که با یک خوانش تحریف‌آمیز از امام مواجه می‌شوند و قرائت نادرستی از امام دریافت می‌کنند، ذهنیت سوئی نسبت به ایشان پیدا می‌کنند. چنین افرادی دیگر انگیزه‌ای برای پیروی از اندیشه و سیره نخواهند داشت.

ب. تبدیل امام به یک شخصیت صرفاً تاریخی: تحریف امام می‌تواند امام را به یک عنصر تاریخی صرف تبدیل نماید که جای آن در موزه‌هاست. طبعاً چنین شخصیت صرفاً محترمی هیچگاه در امور جاری انقلاب اسلامی مورد الگوگیری واقع نمی‌شود.

پ. تحریف انقلاب اسلامی: بدیهی است که رابطه بسیار تنگاتنگی بین مبانی و معارف انقلاب اسلامی و اندیشه و سیره امام راحل وجود دارد. تحریف اندیشه و سیره امام باعث به انحراف کشیده شدن مسیر انقلاب می‌شود.

ت. استحاله دولت مردان و مدیران جمهوری اسلامی: مؤلفه‌های رفتاری امام بهترین الگویی است که باید از سوی میران کشور از آن تبعیت شود. حال اگر خوانش‌های تحریف‌آمیزی از سیره و الگوی رفتاری امام ارائه شود مسیر برای استحاله دولتمردان و گرایش آنان به سمت اموری چون اشرافی‌گری و طغیان فراهم می‌شود.

ث. ناامیدی دوستان منطقه‌ای و جهانی انقلاب اسلامی: منطق و عقلانیت مستحکم

انقلاب اسلامی اصلی‌ترین عاملی است که باعث علاقه‌مندی مستضعفین عالم در کشورهای مختلف به انقلاب اسلامی می‌شود و زمینه را برای ترویج اندیشه امام و انقلاب اسلامی در سرتاسر دنیا فراهم می‌آورد. کشورهای مستضعف عالم با دیدن ثبات قدم ملت ایران در مسیر اندیشه اسلام ناب به این اعتماد به نفس و خودباوری می‌رسند که می‌توانند مانند ملت ایران در برابر قدرت‌های استکباری ایستادگی کنند و با این وجود مؤلفه‌های اصیل قدرت را هم در خود تقویت کنند. تحریف اندیشه و سیره امام می‌تواند به نحوی باعث انحراف انقلاب از مسیر خود شود که جز پوسته‌ای ظاهری از آن به جای نگذارد. بدین ترتیب قطعاً امید کشورهایی که به حرکت انقلابی ملت ایران چشم دوخته‌اند ناامید شود.

ج. شکست در برابر استکبار جهانی: بدون تردید اندیشه اسلامی ناب امام خمینی آنگاه که با تلاش مجاهدانه ملت ایران همراه شد آن چنان قدرتی را برای این ملت شریف به ارمغان آورد که علاوه بر نابود کردن استبداد داخلی، هیبت پوشالی استکبار جهانی را نیز لکه‌دار نمود. فاصله گرفتن از این اندیشه اصیل قطعاً باعث تضعیف مؤلفه‌های قدرت در جامعه می‌شود و طبیعتاً ملتی که قدرت نداشته باشد تاب ایستادگی در برابر استکبار را ندارد.

نتیجه‌گیری

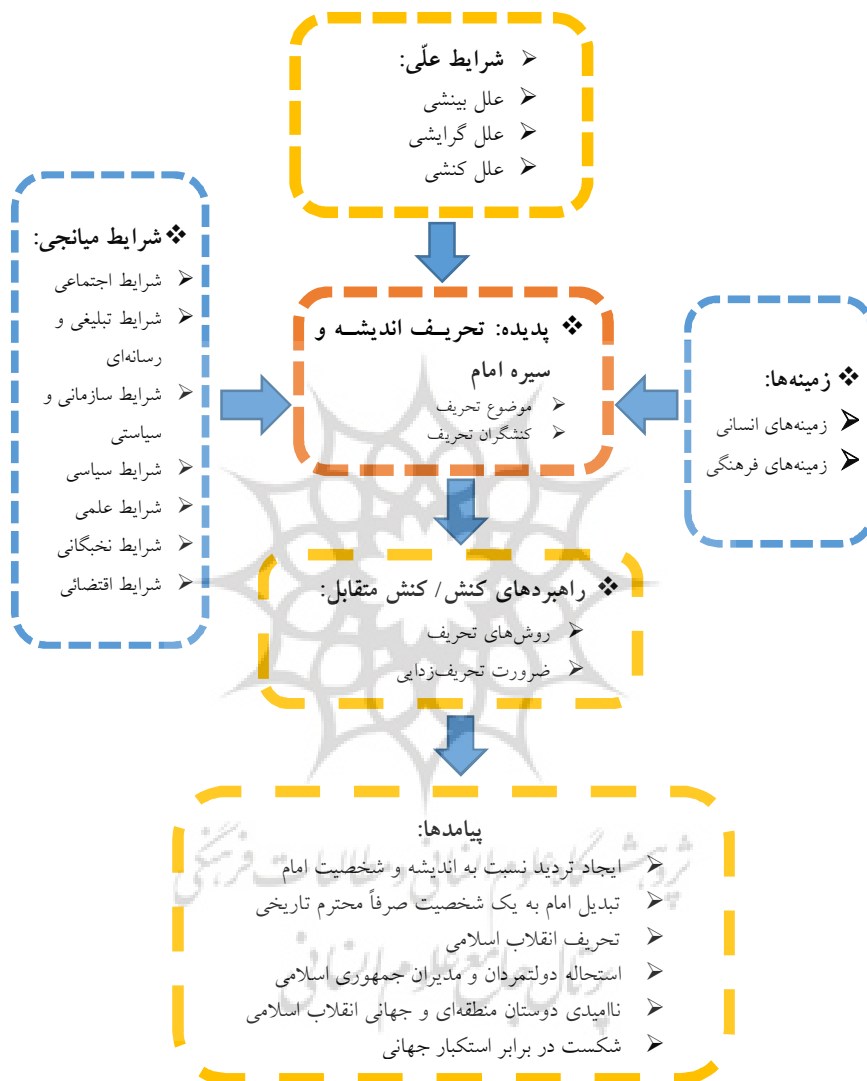
با توجه به جایگاه بی‌بدیل امام، تلاش‌های مختلفی در راستای تحریف این نظام فکری صورت گرفته که می‌توان آنها را در دو دسته آگاهانه و ناآگاهانه دسته‌بندی نمود. از رهگذر تحلیل این اقدامات می‌توان به الگویی نسبتاً جامع از تحریف اندیشه و سیره امام دست یافت، الگویی که بر دو رکن اصلی «موضوع تحریف» و «کنشگران تحریف» قرار دارد. شرایط علی مؤثر بر این پدیده در سه دسته «علل بینشی»، «علل گرایش» و «علل کنشی» تقسیم‌بندی شده‌اند. تحریف اندیشه و سیره امام خمینی در یک «زمینه انسانی» به صورت عام و یک «زمینه فرهنگی» به صورت خاصی محقق می‌شود. مجموعه‌ای از شرایط میانجی که شامل «شرایط اجتماعی»، «شرایط تبلیغی و رسانه‌ای»، «شرایط سازمانی و سیاسی»، «شرایط سیاسی»، «شرایط علمی»، «شرایط نخبگانی» و «شرایط اقتضائی» باعث تسهیل و تسریع تحریف امام می‌شود. در الگو مذکور و ذیل

راهبردهای کنش و کنش متقابل به دو مقوله «روش‌های تحریف» و «ضرورت تحریف‌زدایی» پرداخته شده است. پیامدهای تحریف امام نیز شامل موارد ذیل می‌شود: «ایجاد تردید نسبت به اندیشه و شخصیت امام»، «تبدیل امام به یک شخصیت صرفاً محترم تاریخی»، «تحریف انقلاب اسلامی»، «استحاله دولتمردان و مدیران جمهوری اسلامی»، «ناامیدی دوستان منطقه‌ای و جهانی انقلاب اسلامی»، «شکست در برابر استکبار جهانی». در شکل زیر الگوی پارادایمی تحریف‌شناسی اندیشه و سیره امام خمینی ارائه شده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

شکل شماره (۵): الگوی پارادایمی تحریف‌شناسی اندیشه و سیره امام خمینی

(طراحی توسط نویسندگان)

1. Grounded Theory

کتابنامه

- احمدی، محمدحسن (۱۳۹۱). «تأملی در تفسیر آیه شریفه یحرفون الکلم عن مواضعه»، *مطالعات تفسیری*. (۱۰)، ۴۴-۳۱.
- اسکندری، الهه (۱۳۹۵). *بررسی نقش تحریف ادیان توحیدی در تربیت فردی و اجتماعی*. (پایان‌نامه کارشناسی ارشد) دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه پیام نور استان مرکزی، ایران، اراک.
- افتخاری، اصغر و عبدی، رمضان‌علی (۱۳۹۳). «گونه‌شناسی جنگ نرم در قرآن کریم»، *امنیت ملی*. (۱۳)، ۳۸-۹.
- حداد عادل، غلام‌علی (۱۳۸۰). *دانشنامه جهان اسلام*. تهران: بنیاد دایرةالمعارف اسلامی.
- دهخدا، علی‌اکبر (۱۳۷۳). *لغتنامه دهخدا (ج ۴)*. تهران: مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران.
- رشیدپور، علی؛ اسماعیلی، رضا و گلناری عباسی، محمد (۱۳۹۴). «تحلیل جنگ نرم اعتقادی، بر مبنای آموزه‌های قرآن کریم». *دانش سیاسی*. (۱۱)، ۹۴-۷۵.
- سالدنا، جانی (۱۳۹۵). *راهنمای کدگذاری برای پژوهشگران کیفی*، (عبدالله گیویان، مترجم). تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- شمسینی غیاثوند، حسن (۱۳۹۰). «گفتمان غربی‌سازی و تحریف اسلام»، *مطالعات سیاسی*. (۱۳)، ۹۶-۷۱.
- عمید، حسن (۱۳۸۹). *فرهنگ فارسی (ج ۱)*. تهران: اشجع با همکاری میکایل.
- فلیک، اووه (۱۳۸۷). *درآمدی بر تحقیق کیفی*، (هادی جلیلی، مترجم). تهران: نشر آگه.
- قنبرزاده، ولی‌الله (۱۳۹۵). *ریشه‌یابی تحریف دین با تأکید بر عوامل فلسفی*. (پایان‌نامه کارشناسی ارشد)، دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه مازندران، ساری، ایران.
- کاظمی، مجتبی (۱۳۸۹). *بافت‌زدایی، بازبافت‌افزایی و تحریف ترجمه: رویکرد تحلیل گفتمان انتقادی به تلویحات ایدئولوژیک در بازنمود سخنان امام خمینی در ترجمه انگلیسی*. (پایان‌نامه کارشناسی ارشد)، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.
- کریمی، محمود و طاووسی مسرور، سعید. (۱۳۸۹). «انگیزه‌های سیاسی در جعل روایات مدح و ذم بلا»، *دانش سیاسی*. (۶)، ۱۲۷-۸۵.

گنجی، عبدالله (۱۳۹۵). تحریف امام خمینی، تهران: انتشارات خبرگزاری فارس.
مسن آبادی، رویا (۱۳۹۴). *تعهد بین‌المللی دولت‌ها در مقابل تحریف وقایع تاریخی و فرهنگی*.
(پایان‌نامه کارشناسی ارشد)، دانشکده علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران،
تهران.

مطهری، مرتضی (۱۳۷۷). *حماسه حسینی (ج ۱)*. تهران: انتشارات صدرا.
موسوی بجنوردی، سید کاظم (۱۳۸۵). *دایرة‌المعارف بزرگ اسلامی*. تهران: مرکز دایرة‌المعارف
بزرگ اسلامی.

میرسید، محمدرضا (۱۳۷۵). *آسیب‌شناسی دین‌داری از نظر تحریف در حوزه‌ی مبانی*،
(پایان‌نامه کارشناسی ارشد)، دانشکده معارف اسلامی و الهیات دانشگاه امام صادق
(علیه‌السلام)، تهران، ایران.

نصراللهی، محمدصادق و جوهری، محسن (۱۳۹۸). «مدل پارادایمی تحریف در فرهنگ و
ارتباطات اسلامی با تأکید بر اندیشه امام خمینی (رحمت‌الله‌علیه)، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای
(مدظله) و شهید مطهری (رحمت‌الله‌علیه)»، *پژوهشنامه انقلاب اسلامی*. ۳۰(۹)، ۱۸۰-۱۴۹.
نعیم آبادی، غلامعلی (۱۳۸۲). *تحریف در آموزه‌های دینی*. قم: مؤسسه فرهنگی انتشاراتی
توسعه قلم.

نیومن، ویلیام لاورنس (۱۳۸۹). *شیوه‌های پژوهش اجتماعی: رویکردهای کیفی و کمی*، (حسن
دانایی فرد و سید حسین کاظمی، مترجمان). تهران: مهربان نشر.

Barriga, A. Q. & Gibbs, J. C. (1996). *Measuring cognitive distortion in antisocial youth: Development and preliminary validation of the "how I think" questionnaire*. *Aggressive Behavior*, 22(5), 333-343.

Weismore, J. T. & Esposito-Smythers, C. (2009). *The Role of Cognitive Distortion in the Relationship Between Abuse, Assault, and Non-Suicidal Self-Injury*. *Journal of Youth and Adolescence*, 39(3), 281-290.
doi:10.1007/s10964-009-9452-6

پښتونستان ښار علمي او مطالعاتي مرکز
پرتال جامع علوم انساني